Akademiyada navbatdagi dissertatsiya işi himoyasi bölib ötdi

Özbekiston Respublikasi Huquqni muhofaza qilish akademiyasi huzuridagi DSc.24/2025.27.12.Yu.01.01 raqamli Ilmiy kengashning 2026-yil 11-noyabrdagi majlisida Ilmiy-innovatsion tadqiqotlarni muvofiqlashtirish va ilmiy xodimlarni tayyorlash markazi boshliği **Şayzakov Şodiyor Ibragimoviçning** "12.00.04 – Fuqarolik protsessual huquqi. Iqtisodiy protsessual huquqi. Hakamlik jarayoni va mediatsiya" ixtisosligi böyiça yuridik fanlar doktori (DSc) ilmiy darajasini olish uçun **"Fuqarolik protsessida sud hujjatlarini yuqori instansiyada qayta körish institutining nazariy va amaliy muammolari"** mavzusidagi dissertatsiya işi himoyasi ötkazildi.

Tadqiqotning maqsadi fuqarolik protsessida sud hujjatlarini yuqori instansiyada qayta körish institutining nazariy va amaliy muammolariga qaratilgan nazariy xulosalar hamda qonunçilikni rivojlantirishga oid taklif va tavsiyalar ishlab çiqişdan iborat.

Tadqiqotning obyekti fuqarolik protsessida sud hujjatlarini yuqori instansiyada qayta körish jarayonida vujudga keladigan ijtimoiy-huquqiy munosabatlar tizimi hisoblanadi.

Tadqiqotning predmeti fuqarolik protsessida sud hujjatlarini yuqori instansiyada qayta körish institutining nazariy va amaliy muammolariga doir normativ-huquqiy hujjatlar, huquqni qöllash amaliyoti, sohaga oid qonunçilik va amaliyot hamda yuridik fanda mavjud bölgan konseptual yondaşuvlar, ilmiy-nazariy qaraşlardan iborat.

Tadqiqotning ilmiy yangiligi quyidagilardan iborat:

birinçi instansiya sudlarining qonuniy kuçga kirmagan hal qiluv qarorlari, ajrim va qarorlari ustidan apellyatsiya şikoyatini (protestini) beriş tartibi, apellyatsiya şikoyatiga (protestiga) ilova qilinişi lozim bölgan hujjatlar, şuningdek, birinçi instansiya sudi tomonidan iş sudga taalluqlilik töğrisidagi qoidalar buzilgan holda körib çiqilgan bölsa, apellyatsiya instansiyasiga hal qiluv qarorini bekor qiliş va iş materiallarini sudga taalluqliligiga köra başqa sudga yuboriş vakolatini beriş kerakligi asoslantirilgan;

prokuror, yuqori turuvçi prokuror prokurorning iştirokida körilgan iş böyiça yoki qonunda prokurorning iştirok etişi nazarda tutilgan bölib, biroq u sud muhokamasining vaqti va joyi töğrisida tegishli tarzda xabardor qilinmasdan körilgan iş böyiça birinçi instansiya sudining qonuniy kuçga kirmagan sud hujjati ustidan apellyatsiya protesti keltirişga haqli ekanligi asoslantirilgan;

birinçi instansiya sudlarining qonuniy kuçga kirgan hal qiluv qarorlari, ajrim va qarorlari ustidan kassatsiya şikoyati (protesti) beriş huquqini kengaytiriş, kassatsiya şikoyatlarini (protestlarini) köradigan sudlar toifasini aniq belgilash,

kassatsiya şikoyatini (protestini) beriş tartibi va muddatlarini protsessual jihatdan belgilash lozimligi asoslantirib berilgan;

kassatsiya instansiyasida prokurorning iştirokisiz körilgan iş böyiça kassatsiya protestiga FPK 403-moddasining birinçi qismida körsatilgan şaxslarning mazkur protestni keltirişga asos bölib xizmat qilgan murojaatining köçirma nusxasi ilova qilinişi, qonunda prokurorning iştirok etişi nazarda tutilgan bölib, biroq u sud muhokamasining vaqti va joyi töğrisida tegishli tarzda xabardor qilinmasdan körilgan işler bundan mustasno ekanligi asoslab berilgan;

kassatsiya instansiyasi sudi fuqarolik işini kassatsiya tartibida körayotganda sud hujjatlarining qonuniyligi, asosliligi va adolatliligini tekşiriş uçun sudga taqdim etilgan yangi dalillarni örganib çiqişi va yangi faktlarni aniqlashi, kassatsiya instansiyasi sudi birinçi instansiya sudi tomonidan iş hujjatlari töliq örganilganligini vaj qilib, işni faqatgina şikoyat (protest) doirasida körib çiqişga haqli emasligi, sud kassatsiya bosqiçida sud hujjatini töliq hajmda tekşirib çiqişi şartligi asoslantirilgan;

fuqarolik protsessida apellyatsiya tuşunçasi, apellyatsiya protesti, apellyatsiya institutining asosiy maqsadi, apellyatsiya bosqiçining fuqarolik protsessual huquqining mustaqil instituti sifatidagi özira xos xususiyatlari, apellyatsiya şikoyatidan voz keçiş hamda işni apellyatsiya tartibida körishda arz qilingan talablardan voz keçiş tartibi va oqibatlari, apellyatsiya instansiyasida işni körish bosqiçlari, sudning hal qiluv qarorini özgartiriş bilan bog‘liq ilmiy-nazariy tuşunçalar ishlab çiqilgan.

Tadqiqotning amaliy natijalari quyidagilardan iborat:

fuqarolik sud hujjatlarini yuqori instansiyada qayta körishning protsessual mexanizmlarini takomillaştiriş maqsadida Özbekiston Respublikasi Fuqarolik protsessual kodeksining 10, 17, 128, 192, 194, 195, 208, 372^{4}, 389^{5}, 396, 407^{9}, 416, 419^{4}, 419^{5}, 419^{6}, 419^{10}–419^{12}, 419^{14}, 419^{15}, 419^{20}, 419^{25}, 419^{26}, 419^{27}–419^{30}, 437, 439-moddalariga tegishli qöşimça va özgartirişlar kiritish asoslantirib berilgan;

sun’iy intellektni fuqarolik sud hujjatlarini yuqori instansiyada qayta körish jarayonlariga tatbiq etish asoslantirib berilgan;

fuqarolik protsessual qonunçilikka “Fuqarolik sud işlarini yuritishda sun’iy intellekt texnologiyalaridan foydalanish” nomli yangi bob kiritish lozimligi asoslab berilgan;

Özbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining “Sudlar tomonidan fuqarolik işlari böyiça qonuniy kuçga kirgan sud hujjatlarini yangi oçilraн holatlar böyiça qayta körishni tartibga soluvçi qonunçilikni qöllash töğrisida”gi yangi qarori loyihasi ishlab çiqilgan;

Özbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining “Sudlar tomonidan fuqarolik işlarini apellyatsiya va kassatsiya tartibida körish amaliyoti töğrisida”gi yangi qarori loyihasi ishlab çiqilgan;

Özbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining “Sudlar tomonidan fuqarolik işlarini taftiş tartibida körish töğrisida”gi yangi qarori loyihasi ishlab çiqilgan;

Özbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining “Fuqarolik sudlari tomonidan sun’iy intellektni qöllashning ayrim masalalari töğrisida”gi yangi qarori loyihasi ishlab çiqilgan;

2030–2040-yillarga möljallangan “Yangi sud – yangi tizim – 2040” Özbekiston Respublikasida soddalaştirilgan va yagona sud amaliyotiga yönaltирilgan fuqarolik odil sudlovi modelini barpo etish konsepsiyasi loyihasi ishlab çiqilgan.